

ЗНАЧЕННЯ ЛІСОСМУГ У МЕЖАХ ВОДООХОРОННИХ ЗОН МАЛИХ РІЧОК ПРИАЗОВ'Я

Мартинюк Т. Г. Email geodeziya@tsatu.edu.ua

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Після заселення південних земель України розпочато спроби покращення мікроклімату сухого степу та урізноманітнення його ландшафту шляхом створення невеликих ділянок лісових насаджень, пізніше – полезахисних смуг на сільськогосподарських землях.

На початку ХХ сторіччя проблеми замулення малих річок практично не існувало. На той момент території водозборів малих річок у степовій частково були залісені (при тому, що тут чималі їх площі були задерновані багаторічною трав'янистою рослинністю). Під лісом та на цілинних степових ділянках сніг танув поступово. Велика частина води вбиралася ґрунтом і проникала вглиб, поповнюючи підґрунтові води. Інша частина талої поверхневої води надходила до русел малих річок більш-менш рівномірно, не викликаючи помітних поверхневих змивів ґрунту. Величезне значення відіграло й те, що заплава річок в умовах природного їх стану періодично заливалася повенями і через це практично не зорювалася, отже, мала могутню чагарниково-деревну та лучно-заплавну рослинність, яка відіграла роль водоохоронної зони, додатково очищаючи поверхневий стік у річку [1].

До 40-х років ХХ ст. зацікавленості у створенні лісосмуг не було, оскільки в них не бачили необхідності. Були поодинокі спроби захистити власні землі від шкідливого впливу вітру шляхом обсаджування їх лісосмугами. Недостатнє залісення прибережних захисних смуг або їх повна відсутність, розораність прилеглих територій та їх нівелювання у геоморфологічному відношенні стала одним з основних чинників поступового процесу руйнації річкової долини. Знищення лісосмуг призвело до скорочення видового складу диких тварин, що негативно відбилося на сукупності біорізноманіття. Лісовпорядні та лісокультурні роботи у степу набувають розмаху лише з 1948 р., у першу чергу це створенням полезахисних лісосмуг. Широке впровадження механізації сільського господарства, сучасної техніки, сприяло розширенню посівних площ, більш інтенсивному прояву ерозійних процесів, які почали проявлятися на поверхні ґрунту внаслідок його обробітку. Лісосмуги почали розглядатися з агролісомеліоративної точки зору [2].

Після розпаду СРСР відновлення і збереження лісосмуг практично не проводилось. Орендарі не приділяли увагу захисту угідь, а з боку держави, не здійснювався гідний лісоохоронний контроль. Збільшилися випадки знищення полезахисних лісосмуг шляхом навмисних підпалів і вирубок. Це призвело до активного розвитку ерозійних процесів та яроутворення [3].

На сьогодні рівень лісистості Запорізької області з урахуванням полезахисних лісосмуг складає 4,05%, а у межах прибережних захисних смуг цей показник взагалі 1,7% при загальній лісистості по Україні – 15,9%. Захисні лісонасадження різного функціонального призначення є важливим елементом екологічної мережі Приазов'я.

Список використаних джерел:

1. Зуб Л.М., Карпова Г.О. Малі річки України: характеристика, сучасний стан, шляхи збереження. – 1991р. – 220с.
2. Прохорова Л. А., Непша О. В., Зав'ялова Т. В. Геоекологічні проблеми земельних ресурсів та ґрунтів басейну річки Молочної //Північне Приазов'я: проблеми регіонального розвитку у міжнародному контексті: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.(Мелітополь, 14-15 вересня 2017 року). – ФОП Однорог ТВ, Мелітополь, 2017. – С. 70-73.
3. Гришко С.В. Значення лісосмуг для функціонування Приазовського степу // Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Херсон, 28-30 вересня 2011 р.). – Херсон: ПП Вешемірський, 2011. – С. 96-99.

Науковий керівник: Скиба В.П., асистент